

gospodarske, obertniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pöli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 fl. 60 kr., za pol leta 1 fl. 80 kr., za četert leta 90 kr. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 fl. 20 kr., za pol leta 2 fl. 10 kr., za četert leta 1 fl. 5 kr. nov. dn.

V Ljubljani v sredo 11. septembra 1861.

Gospodarske novice.

* Češpelj (sliv) bo letos skor povsod v našem cesarstvu obilo. Tako slišimo iz Češkega, Marškega, Sleškega, gornje Avstrije, Ogerskega, Štajarskega in Krajnskega. Le v Banatu nek ni dobra češpljeva letina.

* Hmelj. V Zatzu (Saaz), kjer najbolji hmelj raste, so letos veliko hmelja pridelali. Vesela novica za pivarije in vse tiste, ki radi dobro pivo (pir) pijó. Da bi pivarji le tako skopi ne bili s hmeljem!

* Vina bo v Tirolih in na Laškem, ako bolezen ne bo huja in toča ne pobije nogradov, toliko, da ga že 15 let toliko ne pomnijo. Škoda, da se nahajajo še zmiraj nekateri terdovratneži, ki nočejo spoznati, da je žeplo gotova pomoč zoper plesnjino grojzdja!

* Za svilo (žido) je bila letos letina sploh slaba; posebno tožijo svilorejci na južnem Laškem, Francozskem in Španjskem. Bolezen červičev je povsod škodo delala. Tudi iz Kine se bojijo žalostnih novic.

* Kokoši najbolje so andaluške. Nobena kokla ne zvali toliko jajc, in nobeno meso ni tako okusno kakor je meso andaluških piščet. Jajca na velikosti prekosijo vse druge, barve so plavkaste s črnkastimi piščicami.

Slovenščini v bran zoper njene protivnike.

(Konec.)

Saj tega nam ne boste tajili, „da vedno nove besede kujete“, se zopet drugi protivniki našega jezika glasé!

Zgodovina vseh narodov nam skazuje, da z narodovo omiko štric omikuje se tudi njegov jezik; zakaj nove reči, ki jih poznavamo, nove opravila, ki jih delamo, novi zamki, ki jih dobivamo, tudi novih besed zahtevajo. Kakor vede rastejo in se širijo, tako raste in širja se tudi jezik. Gotovo na svetu ni jezika, ki ga je govoril neomikan narod in bi zadostil bil narodu tudi potem, ko se je na višo stopnjo povzdignil v omiki; nasproti pa tudi ni omikanega naroda, čigar jezik ni omikan. Narodova in jezikova omika ste si vedno za petami.

To resnico, ki mi je menda pameten človek ne more ovreči, si dobro zapomnite, ki nam očitaje pravite, da vedno nove besede kujemo.

Pač čudno: na eni strani nam revšino očitajte, na drugi nam pa nočete dopustiti, iz revšine si pomagati!

Da smo si že marsiktero novo besedo izkovali in jo bomo še, kar nič ne tajimo in nam tudi treba ni tajiti; toda vprašam vas: kateri omikan narod jih ni koval in jih vedno še ne kuje? Da jih le v narodovem duhu kuje! Ako pa noče kovati novih, si pa ptujih izposojuje. Pošteni nam sosedje Nemci, ki menda čez 30.000 dovtetih ptujk v svojem jeziku štejejo, nam jo bodo gotovo poterdili.

Kakor vsi narodi, ravnamo tudi mi Slovenci. Za novo reč, za nov zaumek ali nove besede iščemo ali si jo pri kom izposojujemo.

Novo skovana slovenska beseda mora biti taka, da je

ali koj ali pa kmalo in lahko razumljiva celemu narodu, ker smé izpeljana biti le iz ktere že znane slovenske korenine. Ptujci, katerih jezik ni gibčen kakor naš slovenski, sicer tega ne morejo razumeti, Slovenec pa se tega vsak lahko prepriča, da le eno skovano besedo premišljuje in opazuje.

Da marsiktero novo besedo skujemo, je tedaj res; ali kaj izhaja iz te opravičene resnice? — Edino to, kar sem že večkrat djal: Slovenec, rad in temeljito se uči svojega maternega jezika, da prešineš njegovo jedro in se ne dotikaš le lupine, da bodeš znal v slovenskem duhu kovati besed slovenskemu jeziku in zamogel nove reči in nove zaumke priobčiti bratom svojim.

Zastran izposojevanja pa se deržimo naslednjega pravila: Bodimo enaki marljivi in razumni čbelici, ki najprej cvetlicam in rastlinam sploh na domačem vertu sebi potrebni sok poserka, potem si ga gré še le iskat na ptuje; ali da naravnost rečem, še le kadar si drugač ne moremo preskerbeti besed potrebnih, si ptujk izposojujemo in še le takrat ptujke jemljimo med domače.

Da to pravico tudi mi imamo, in ne le drugi narodi, mi bo očital le tisti, kteremu ni nič po volji, karkoli Slovenci mi počnemo. Edino to bi jim bilo morebiti všeč, da bi se mi odpovedali narodnosti svoji! To pa mi bo mogel slehern, ki dobro slovenski zná, poterditi, da se poredkoma znajdemo v taki sili.

„Oho, ravno to je, kar mi imamo pred očmi; ali nam morete tajiti, da imate veliko bulgarskih, hervaških, serbskih, českih, poljskih in celó rusovskih besed v jeziku svojem?“

Tako slišim ugovarjati nam. Da imamo veliko veliko besed, ki jih imajo tudi drugi slovanski narodi, kar nič ne tajimo, se le še s tem ponašamo. To tajiti bi zamogel, kdor sorodstva med Slovani ne pozná. Al ravno s tem pa kaže, da slovenščini še do lupine ni prišel; pa vendar hoče viši sodnik biti in pravico imeti, k smerti obsoditi revno mlado hčer stare slovenske matere.

Tukaj je pa še naslednje omeniti: Marsikaj jih je med nami, ki slovenski govoré in vendar oestro sodijo o ptujstvu naših slovenskih besed. Po ljubljanskem slovenskem govoru slovenščina ni soditi. Ljubljancanom sicer hvala in slava gré, da imajo lepo izreko, da besed ne pretegujejo in ne zategujejo in zlogov ne požirajo. Ali da popolnoma čisto slovenščino govoré, še niso bili nikjer pohvaljeni. Dobé se Slovenci, kterim je koj vsaka serbska, česka ali celó rusovska, ki se govori unkraj Šiške ali Lavrice, unkraj Udmata ali Viča. — Slovenci, nikar tako! Bodi nam ljuba in draga beseda, ljub in drag pregovor, naj si že raste kjerkoli, da le na slovenski zemlji poganja iz slavenske korenine; bodi si pod Triglavom ali Snežnikom, pod Korenom ali Gorjanci, pod Mangartom (Babjem zobom) ali Grintovcom, pod Blegašom ali Nanosom, pod Krimom ali Kumom ali Učko; takraj Ljubelja ali unkraj; — ob Savi, Savini, Dravi ali Muri, ob Idrici, Soči, Reki ali Kopi, ob Bistricah, Kokri, Sori, Kerki ali Pivki; na hribih ali dolinah, na višinah ali nižavah, na gričih ali plaujavah, na suhem ali ob